

AZ ISKOLAI KUDARC VIZSGÁLATÁNAK ELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI HÁTTERE

T-2

Kasik László, Tóth Edit, Gál Zita

Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet;

MTA-SZTE Iskolai Kudarcok Megelőzése Kutatócsoport

Kulcsszavak: iskolai kudarc; longitudinális kutatás; személyközpontú megközelítés

Az iskolai kudarcnak igen sok értelmezése vált ismertté az elmúlt évtizedekben, melyek nemcsak bővítették a kudarcélmény okainak eredetileg szűk körét, hanem lehetővé tették kognitív, nem kognitív és környezeti dimenziók szerinti értelmezését, illetve ezen dimenziók egymásra gyakorolt hatásának vizsgálatát is. A kutatások (pl. Ibabe, 2016) eredményei rámutatnak arra, hogy egy igen komplex jelenségről van szó, melynek egyéni és rendszerszintű kezelése kizárólag a komplexitás figyelembevételével lehet hatékony és eredményes. Az előadásban egy négyéves (2021–2024), 7–14 éves diákok és pedagógusok körében végzett longitudinális kutatás elméleti és módszertani hátterét mutatjuk be. Az előadás első felében ismertetjük azokat az elméleti modelleket, amelyek mentén eddig vizsgálták az iskolai kudarc okait, következményeit, illetve kitérünk – az iskolai kudarc integratív modelljét kiemelve – a kudarcélménnyel kapcsolatos személyes (kognitív és nem kognitív) és környezeti erőforrásokra is, melyekre korábban kevésbé fókuszáltak mind a vizsgálatok, mind a fejlesztések esetében. E modellek alapján részletesen bemutatjuk az általunk végzett kutatási és fejlesztési program elméleti keretét, a vizsgált területeket, kiemelve az iskolai kudarc motivációs-szociális-érzelmi hátterét (pl. tanulási motiváció, énkép, mindset), illetve környezeti meghatározóit (pl. szülői nevelési stílus, szülői és pedagógusi viszonyulás), melyekre az eddigi kutatások kisebb mértékben koncentráltak, mint a kognitív meghatározókra (pl. kognitív képességek, tanulmányi teljesítmény). Az előadás második felében a longitudinális vizsgálat módszertani hátterét foglaljuk össze, kiemelve az iskolai kudarc kutatásában egyre gyakrabban alkalmazott személyközpontú megközelítést, melynek alkalmazása során lehetőség nyílik profilok meghatározására. A változók különböző kombinációi alapján létrehozott profilok sokrétűbben megmutatják az iskolai kudarc okait, előzményeit és ezek rendszerét, mely alapján az eddiginél pontosabb egyéni és csoportszintű fejlesztési programok dolgozhatók ki, ami a kutatási program végső célja. Az iskolai fejlesztőprogram hosszú távú segítséget nyújthat majd a pedagógusoknak, lehetőségük lesz pontos adatok alapján, tudatosan és célzottan segíteni – az iskolapszichológus bevonásával – azokat a diákokat, akik kudarcélménnyel bírnak, hozzájárulni ahhoz, hogy az általános iskolai évek alatt ezen gyerekek esetében megfelelően kezeljék a diákok negatív élményeit, tudjanak támaszkodni erősségeikre, és a középiskolai évek alatt ne következzen be az iskolai kudarc egyik legtipikusabb következménye, az idő előtti iskolaelhagyás.

A kutatás az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázat (MTA-SZTE Iskolai Kudarcok Megelőzése Kutatócsoport) keretében valósul meg. Kasik László Bolyai János Kutatási Ösztöndíjban és ÚNKP (Bolyai+) Ösztöndíjban részesül.